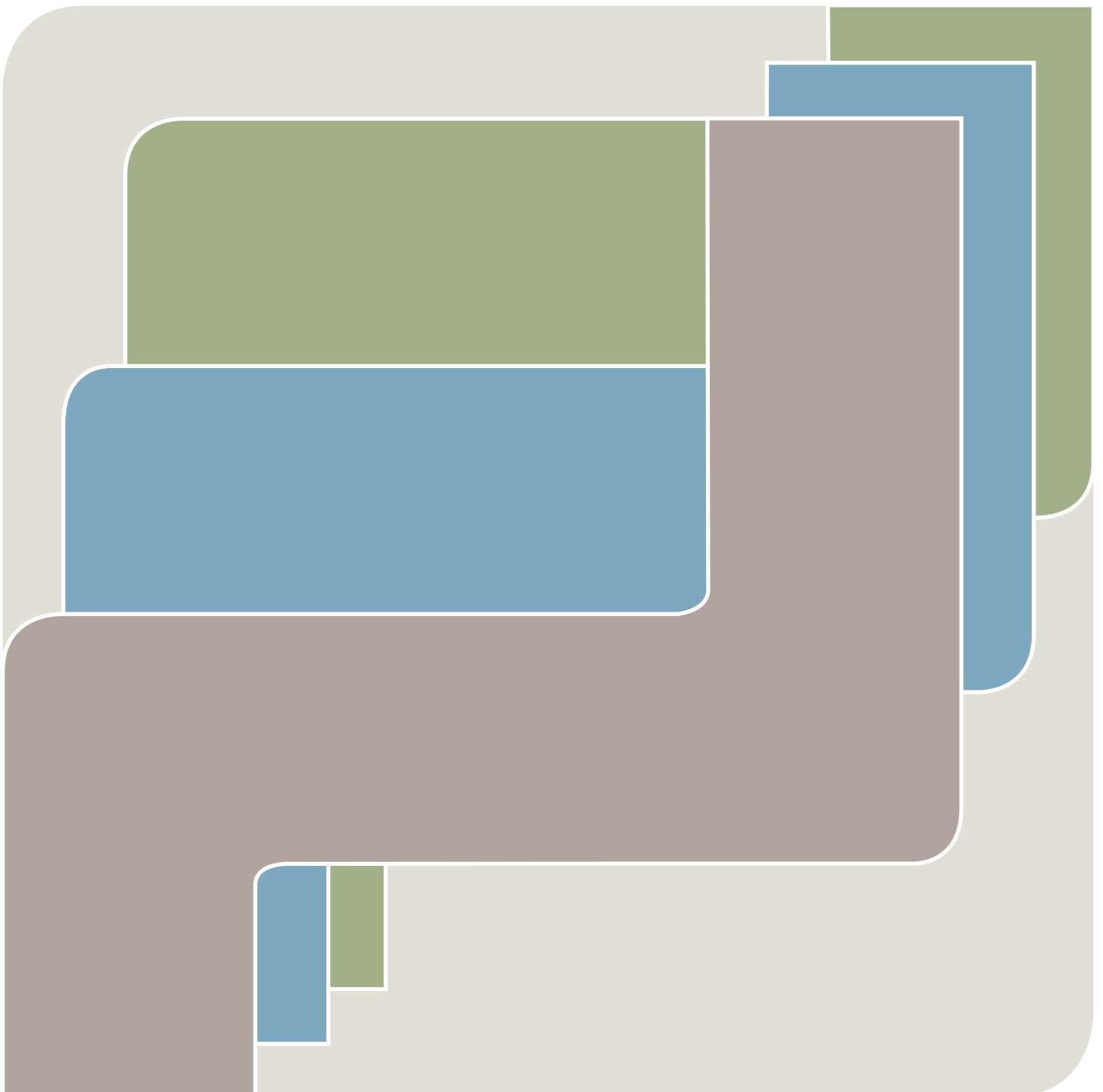

Klimaat- actieplannen

2022

Inhoudsopgave

- 01. **Waarom een klimaatcommitment?** 3
- 02. **Actieplannen** 4
- 03. **Actief aandeelhouderschap** 5
- 04. **Managerselectie en -monitoring** 6
- 05. **Fondsenbeheer** 7
  - Aandelenfondsen 8
  - Bedrijfsobligatiefondsen 15
  - Beursgenoteerd Vastgoed 22
  - Infrastructuurfonds 27
- 06. **Asset Management** 31
  - De Betrokken Belegger 31
  - Investment Grade Bedrijfsobligaties 31
  - Beursgenoteerd vastgoed 32
  - Direct vastgoed 32

01. Waarom een klimaatcommitment?

Een pensioenuitkering heeft vooral waarde in een leefbare en stabiele wereld. Als uitvoerder en vermogensbeheerder voor pensioenfondsen, wil MN daarom bijdragen aan het beperken van klimaatverandering. Daarnaast is MN ervan overtuigd dat beleggingen die rekening houden met het klimaat, op de lange termijn ook minder financieel risico lopen. Strengere regelgeving, innovatie in duurzame technieken en de veranderende vraag vanuit de samenleving vormen op termijn een bedreiging voor bedrijven die niet willen of kunnen verduurzamen.

MN is zelf geen eigenaar van vermogen. Dit zijn de pensioenfondsen voor wie MN werkt. Zij maken de strategische beleggingsbeslissingen. MN geeft hieraan op de volgende manieren invulling en ondersteuning:

- Fiduciair advies over beleggingsbeleid en inrichting van de portefeuilles
- Fiduciair beheer; MN selecteert, monitort en beoordeelt externe vermogensbeheerders
- Vermogensbeheer; een deel van het vermogen wordt belegd door MN

Het Akkoord van Parijs

MN wil ervoor zorgen dat opdrachtgevers een bijdrage leveren aan het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5 graden. Het doel is om verandering teweeg te brengen in de economie en de uitstoot van het totaal belegde vermogen bij MN te reduceren tot netto nul in 2050. Dit sluit aan bij de afspraken die zijn gemaakt in het Akkoord van Parijs en het Nederlandse Klimaatcommitment.¹

MN beheerde halverwege 2022 een pensioenvermogen van ongeveer €140 miljard voor negen pensioenfondsen:

- Pensioenfonds Metaal en Techniek (PMT)
- Pensioenfonds van de Metalelektro (PME)
- Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij (Bpf Koopvaardij)
- Bedrijfstak pensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie (MITT)
- Pensioenfonds Cargill
- Stichting Pensioenfonds Essity
- Pensioenfonds Forbo
- Ondernemingspensioenfonds Mn Services
- NV schade

1. MN is één van de ondertekenaars van het commitment van de financiële sector aan het Nederlandse Klimaatakkoord: Home - Klimaatcommitment

02. Actieplannen

Om bij te dragen aan de reductie van CO₂-uitstoot, heeft MN actieplannen opgesteld. Deze volgen het pad van de vier d's:

1. **Data:** Inzicht creëren op basis van zo betrouwbaar mogelijke data in hoe beleggingen wel of niet passen bij een 1,5 graden-pad.
2. **Doelstellingen:** Doelstellingen per beleggingscategorie en per sector formuleren die ervoor zorgen dat de totale beleggingsportefeuille in 2050 voldoet aan het Akkoord van Parijs.
3. **Druk:** Als aandeelhouder en belegger invloed uitoefenen op bedrijven, landen en externe fondsbeheerders om de CO₂-uitstoot te verlagen.
4. **(Des)investeren:** Beleggingsposities met beperkte veranderpotentie afbouwen of helemaal verkopen, en posities vergroten in beleggingen die wel een positieve impact hebben op het klimaat.

Het gaat om echte verandering

Het tegengaan van de opwarming van de aarde lukt alleen als een groot deel van de economie verduurzaamt. Juist in de sectoren die op dit moment nog veel CO₂ uitstoten, is verandering nodig om de energietransitie tot een succes te maken. Daarom adviseert MN niet om de CO₂-uitstoot op portefeuilleniveau zo snel mogelijk terug te brengen. Dit kan eenvoudig worden bewerkstelligd door beleggingen te verkopen, maar daarmee verandert de daadwerkelijke uitstoot in de economie vaak niet.

MN is er van overtuigd dat het zinvol is om te blijven investeren in activiteiten die de samenleving nodig heeft, zoals de productie van staal, het bouwen van huizen en het opwekken van voldoende energie via bedrijven die zich inzetten voor de energietransitie. MN raadt daarom aan opdrachtgevers aan om sectorspecifieke reductiedoelstellingen te hanteren. De uitstootreductie die nodig is om de opwarming van de aarde tot 1,5 graden te beperken, verschilt namelijk per sector en is mede afhankelijk van de mogelijkheden die een bedrijf heeft. Bedrijven met onvoldoende veranderpotentie kunnen wel worden uitgesloten.

MN neemt voortrekkersrol, maar kan het niet alleen

Op dit moment is het niet haalbaar om enkel in bedrijven te investeren die op koers liggen voor een 1,5 graden pad omdat een groot deel van de wereldeconomie hier nog niet aan voldoet. Het streven is om steeds een flinke stap voor te lopen op de bredere economie. Dit wil zeggen dat de portefeuilles van onze opdrachtgevers relatief veel bedrijven bevatten die goed op weg zijn met verduurzaming. Of het lukt om deze doelstellingen te behalen, is ook in grote mate afhankelijk van in hoeverre overheden, bedrijven en andere grote beleggers handelen naar het pad van maximaal 1,5 graden.

Risico-rendementsverhouding

In alle gevallen geldt dat de portefeuilles van onze opdrachtgevers passend moeten blijven bij het beoogde risico-rendementsprofiel en het strategische beleggingskader.

03. Actief aandeelhouderschap

MN oefent toezicht uit op de ondernemingen waar opdrachtgevers in beleggen (zowel via interne als externe beheerders) en gaat met een deel van deze bedrijven in gesprek ('engagement') over hun rol in klimaatverandering. In de eerste fase lag de focus er vooral op dat bedrijven de benodigde data vergaren en verstrekken, commitments over klimaatneutraliteit afgeven en doelstellingen formuleren. In het huidige programma wordt beoordeeld of de geformuleerde doelstellingen en acties van de bedrijven in lijn zijn met een 1,5 graden-pad. Bedrijven die onvoldoende voortgang tonen, kunnen worden uitgesloten.

In gesprek met olie- en gasbedrijven

Op het moment van schrijven praat MN namens een aantal opdrachtgevers met alle bedrijven in de olie- en gasector en de relatieve achterlopers binnen de nutsbedrijven in hun aandelenportefeuilles. Het doel is om deze bedrijven er toe te bewegen om werk te maken van een duurzamer verdienmodel.

Iedere twee jaar worden engagementtrajecten met bedrijven - samen met opdrachtgevers - geëvalueerd en aangescherpt op basis van onder meer de eerdere ervaringen en de voortgang die in de verschillende sectoren wordt gemaakt.

Uitbreiding naar meer sectoren

MN heeft de intentie om vanaf 2023 het engagementprogramma stapsgewijs uit te breiden naar CO₂-intensieve sectoren die verantwoordelijk zijn voor de grote vraag naar fossiele energie.

Gebruik van klimaatresoluties

MN adviseert opdrachtgevers om klimaatresoluties op aandeelhoudersvergaderingen te steunen wanneer deze passen bij het Akkoord van Parijs. Ook helpt MN opdrachtgevers om zelf klimaatresoluties in te dienen. De ervaring leert dat de aankondiging van een mogelijke resolutie impact kan hebben en dat het bedrijven motiveert om een klimaatvriendelijkere koers in te zetten.

04. Managerselectie en -monitoring

MN geeft invulling aan het beleid van opdrachtgevers door hun vermogen te beleggen via interne of externe fondsmanagers. Beursgenoteerde aandelen, bedrijfsobligaties, staatsobligaties en vastgoed worden zowel intern als extern belegd. Infrastructuur en private equity worden extern belegd. Bij dit proces kijkt MN in opdracht van pensioenfondsen ook nadrukkelijk of een interne of externe manager voldoende rekening houdt met klimaatrisico's in zijn beleggingsbeleid.

MN selecteert managers die zich inzetten voor CO₂-reductie in de portefeuille en motiveert hen waar nodig om ambitieuzere stappen te nemen. Hierbij wordt onder meer gekeken naar hoe zwaar ESG-factoren ('Environmental, Social en Governance') zijn meegenomen in het beleggingsproces, naar de kwaliteit van de rapportage en naar concrete succesvoorbeelden op het gebied van klimaat die de beheerder kan laten zien.

Minimale ESG-eisen die aan iedere fondsmanager worden gesteld:

- De beheerder is UNPRI² ondertekenaar
- De beheerder heeft een asset-class specifiek Verantwoord beleggen beleid
- ESG-factoren worden geïntegreerd in beleggingsproces

Het ESG-beleid van de beheerder wordt jaarlijks geëvalueerd. Als er sprake is van een minder sterk ESG-beleid, dan wordt de beheerder hier op aangesproken.

Aanscherping beoordelingscriteria klimaatbeleid

Naar mate de standaard voor een goed klimaatbeleid bij fondsen zich verder ontwikkelt zullen beoordelingscriteria opnieuw aangescherpt worden.

2. PRI | Home (unpri.org), Voor enkele illiquide beleggingscategorieën kan hier, onder bepaalde voorwaarde, van worden afgeweken

05. Fondsenbeheer

MN, handelend onder de naam MN Fondsenbeheer, is beheerder van de MN beleggings-fondsen die aan professionele beleggers worden aangeboden. MN Fondsenbeheer is verantwoordelijk voor het portefeuille- en het risicobeheer, alsmede voor de administratie, verslaglegging, prijsstelling, uitgifte en inkoop van participaties. Ook houdt de beheerder toezicht op naleving van relevante wet- en regelgeving. Een fonds kan zoals eerder vermeld zowel beleggen via interne beheerders als bij externe fondsbeheerders.

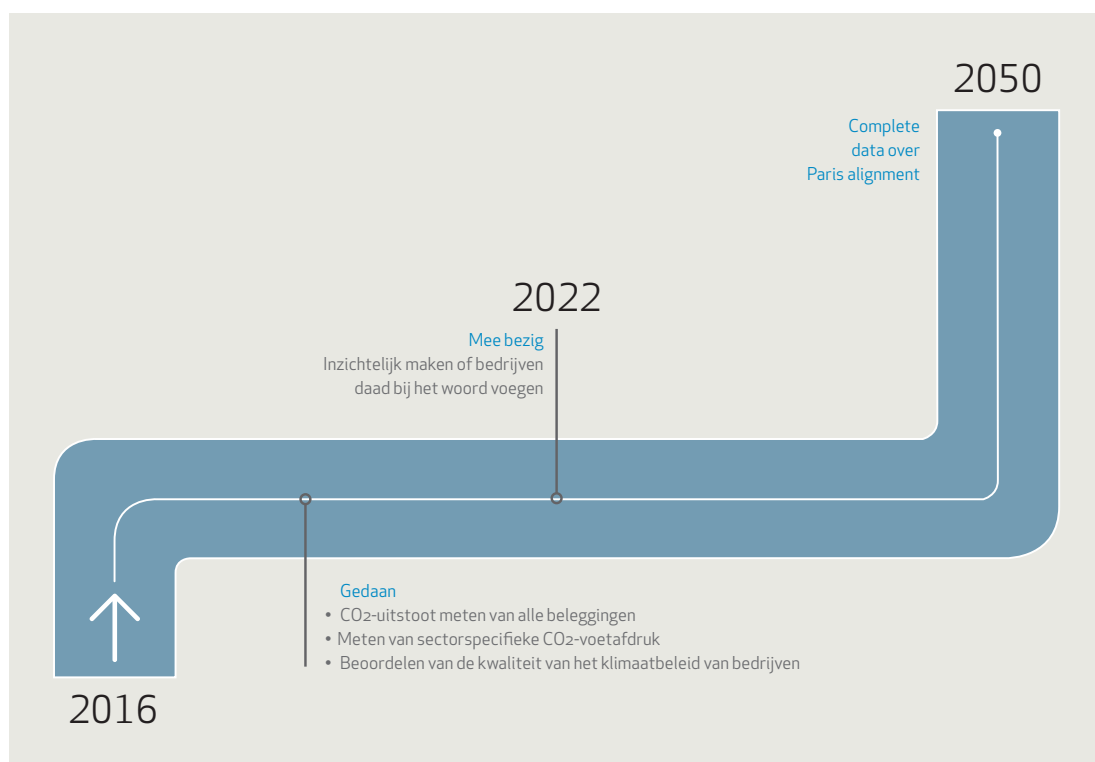
MN heeft in overleg met opdrachtgevers de afgelopen jaren verschillende maatregelen geïmplementeerd waarmee wordt bijgedragen aan het behalen van de doelstellingen van het Parijsakkoord. De intentie is om deze maatregelen in de komende jaren verder aan te scherpen. Onderstaande actieplannen laten voor de relevante beleggingen zien welk beleid er geïmplementeerd is en wat er is geadviseerd om dit beleid de komende periode verder aan te scherpen.

05.1 Aandelenfondsen

MN Fondsenbeheer beheert in totaal vier aandelenfondsen:

- Mn Services Aandelenfonds Europa
- Mn Services Aandelenfonds Noord-Amerika
- Mn Services Aandelenfonds Emerging Markets
- Mn Services Aandelenfonds Verre Oosten

Data aandelenfondsen

Gedaan

< CO₂-uitstoot meten van alle beleggingen

De CO₂-uitstoot van de beleggingen in de aandelenfondsen wordt per 2016 gemeten. Sindsdien is de uitstoot gestegen met 1,7%.

< Meten van sectorspecifieke CO₂-voetafdruk

MN wil voor ieder bedrijf inzichtelijk krijgen of het genoeg doet om de uitstoot voldoende terug te brengen. Hoeveel uitstootreductie nodig is verschilt per bedrijf, afhankelijk van bijvoorbeeld de sector waarin het bedrijf actief is en de huidige carbon intensiteit van het bedrijf.

Waar mogelijk wordt de CO₂-uitstoot sectorspecifiek gemeten met behulp van data van het Transition Pathway Initiative (TPI). TPI-data geven op dit moment de benodigde cijfers voor 93 bedrijven in de aandelenportefeuille. Deze zijn tezamen verantwoordelijk voor 35% van de uitstoot van de totale aandelenportefeuille. MN verwacht dat soortgelijke data (door TPI of een andere dataprovider) op korte termijn voor een bredere groep bedrijven beschikbaar komt.

< Beoordelen kwaliteit van klimaatbeleid

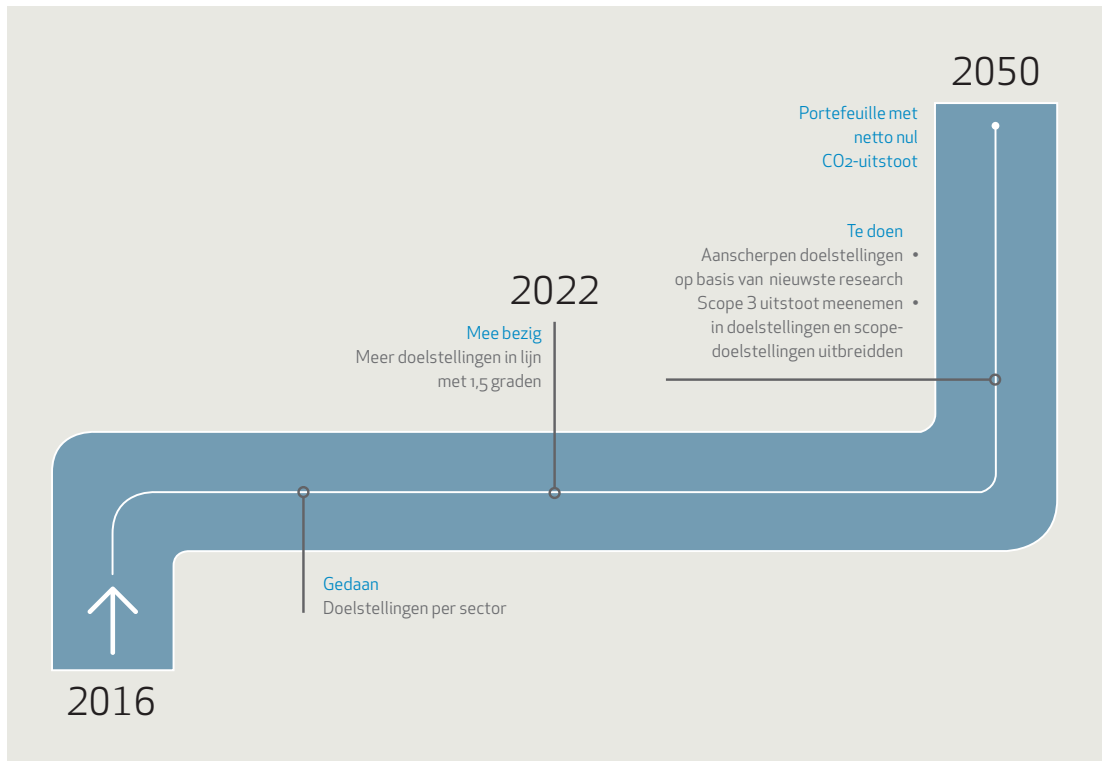
De kwaliteit van het klimaatbeleid van bedrijven wordt beoordeeld met behulp van ESG-scores. Deze scores kijken onder meer naar CO₂-reductiedoelstellingen, klimaatperformance in het verleden en huidige actieplannen. Dit soort vooruitblikkende informatie is essentieel en helpt om de bedrijven met veranderpotentie te onderscheiden van de bedrijven die achterblijven.

Mee bezig

- Inzichtelijk maken of bedrijven daad bij woord voegen

Met sectorspecifieke scorecards moet zowel inzicht verkregen worden in wat bedrijven uitstoten en welke doelstellingen zij hebben, maar ook of de acties die zij nemen passen bij deze doelstellingen.

Doelstellingen aandelenfondsen

Gedaan

< Doelstellingen per sector

MN heeft de volgende reductiedoelstellingen voor de CO₂-intensieve sectoren voor 2030 geformuleerd:

Sector	Meeteenheid	Doelstelling
Luchtvaartmaatschappijen	Gram CO ₂ per RTK (Revenue tonne kilometres)	616,00
Aluminiumproducenten	Ton CO _{2e} per geproduceerde ton aluminium	3,07
Autofabrikanten	Gemiddelde uitstoot van nieuw geproduceerde auto's in gram CO ₂ per kilometer	41,00
Cementproducenten	Ton CO ₂ per geproduceerde ton cementproduct	0,42
Elektrische nutsbedrijven	Ton CO _{2e} per geproduceerde megawattuur energie	0,14
Olie- & Gasindustrie	Gram CO _{2e} per geproduceerde megajoule energie	40,95
Staalproducenten	Ton CO ₂ per geproduceerde ton staal	1,13

Deze reductiedoelstellingen zijn gebaseerd op berekeningen van TPI, die hiervoor gebruik heeft gemaakt van data van de International Energy Agency. Onderstaande overzicht laat de huidige performance versus de sectoroelstellingen zien.

Sector (TPI Classificatie)	Meeteenheid	2020	2021	Vershil	Doelstelling 2030	Benodigde reductie
Luchtvaartmaatschappijen	gCO ₂ /RTK	908,65	872,09	-4,0%	616,00	-29%
Aluminiumproducenten	tCO ₂ e/t aluminium	7,74	7,66	-1,0%	3,07	-60%
Autofabrikanten	gCO ₂ /km (NEDC)	131,71	128,20	-2,7%	41,00	-68%
Cementproducenten	tCO ₂ /t cementproduct	0,59	0,59	-0,2%	0,42	-29%
Elektrische nutsbedrijven	tCO ₂ e/MWh energie	0,35	0,30	-16,1%	0,14	-53%
Olie- & Gasindustrie	gCO ₂ e/Mj	71,80	71,17	-0,9%	40,95	-42%
Staalproducenten	tCO ₂ /t staal	1,92	1,91	-0,5%	1,13	-41%

Mee bezig

- **Meer doelstellingen in lijn met 1,5 graden**

Het 1,5-gradenpad wordt gebruikt om de doelstellingen te beoordelen als hiervoor de benodigde gegevens beschikbaar zijn. Voor aluminiumproducenten en autofabrikanten is deze echter nog niet beschikbaar, en zijn de doelstellingen gebaseerd op het meest ambitieuze pad dat nu beschikbaar is. Wanneer de benodigde data hiervoor beschikbaar komt zal ook voor deze sectoren de doelstelling in lijn gebracht worden met een 1,5 graden pad.

Te doen

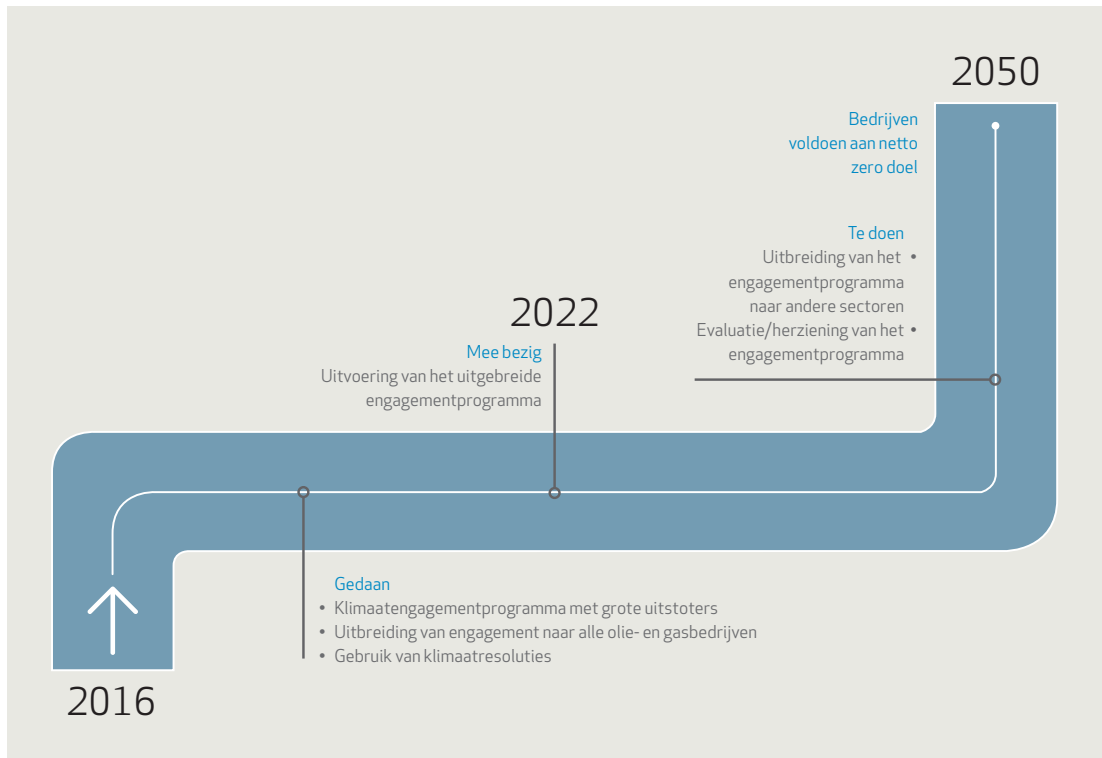
- > **Aanscherpen doelstellingen op basis van nieuwste research**

Nieuw onderzoek geeft steeds nieuwe inzichten in de mate waarin verschillende sectoren een bijdrage moeten leveren om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden.

- > **Scope 3-uitstoot meenemen in doelstellingen en scope-doelstellingen uitbreiden**

In sectoren waarin bedrijven invloed hebben op de scope 3-uitstoot (indirecte uitstoot in de keten van het bedrijf) en deze een belangrijk onderdeel vormt van de totale uitstoot, is het voornemen om dit mee te nemen in de doelstellingen. Op dit moment gebeurt dat voor de beleggingen in autoproducenten en olie- en gasbedrijven. Het voornemen is om dit ook voor andere sectoren te doen, zodra data hiervoor beschikbaar komt. Ook voor de CO₂-intensieve sectoren waarvoor op dit moment nog geen relevante data beschikbaar is, zoals de chemiesector, is het plan om sectorspecifieke doelstellingen te formuleren zodra data beschikbaar komt.

Druk aandelenfondsen

Gedaan

< Klimaatengagementprogramma met grote uitstoters

Het voeren van aandeelhoudersgesprekken ('engagement') wordt al jaren ingezet om bedrijven met een hoge CO₂-uitstoot aan te sporen tot verandering.

< Uitbreiding van engagement naar alle olie- en gasbedrijven

MN voert namens een aantal pensioenfondsklanten sinds begin 2022 aandeelhoudersgesprekken met alle bedrijven in de olie- en gassector en de relatieve achterlopers binnen de nutsbedrijven in de aandelenportefeuille.

< Gebruik van klimaatresoluties

Het advies aan opdrachtgevers is om klimaatresoluties op aandeelhoudersvergaderingen te steunen als deze voorstellen in overeenstemming zijn met het Akkoord van Parijs. MN's klanten hebben bijvoorbeeld sinds 2017 bijna jaarlijks gestemd voor de klimaatresoluties die door klimaatactiegroep Follow This zijn ingediend.

Te doen

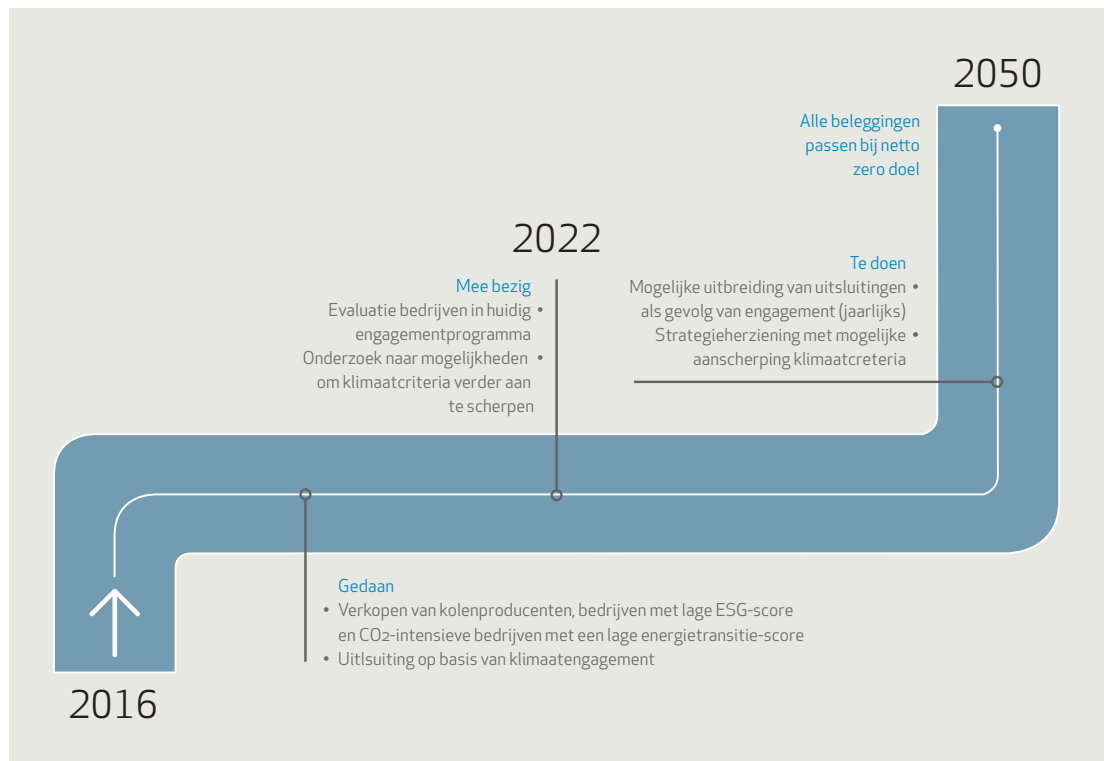
> Uitbreiding van het engagementprogramma

De intentie is om het engagementprogramma de komende jaren stapsgewijs uit te breiden naar CO₂-intensieve sectoren die verantwoordelijk zijn voor de grote vraag naar fossiele energie.

> Evaluatie/herziening van het engagementprogramma

Iedere twee jaar worden de engagementprogramma's geëvalueerd. De exacte omvang en focus van de volgende programma's wordt vastgesteld op basis van onder andere ervaringen uit het huidige engagementprogramma en de voortgang die in de verschillende sectoren wordt gemaakt om de energietransitie te bewerkstelligen.

(Des)investeren aandelenfondsen

Gedaan

< Verkopen van kolenproducenten, bedrijven met lage ESG-score en CO₂-intensieve bedrijven met een lage energietransitie-score

In de aandelenfondsen zijn screenings geïmplementeerd gerelateerd aan klimaat. Zo wordt er binnen de aandelenfondsen niet meer belegd in bedrijven met een relatief lage ESG-score, zijn kolenproducenten (zoals gedefinieerd door de benchmark) uitgesloten en is een aanvullende klimaatscreening geïmplementeerd waarmee in de CO₂-intensieve sectoren 20% van de slechtst presterende bedrijven op een energietransitiescore wordt verwijderd. In de screenings wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van klimaatscores die niet alleen de huidige CO₂-uitstoot van bedrijven beoordelen, maar ook meewegen welke CO₂-reductiedoelstellingen bedrijven formuleren en de maatregelen die zij nemen.

< Uitsluiting op basis van klimaatengagement

Ook de informatie die MN verkrijgt uit het engagementprogramma helpt om inzicht te krijgen in welke bedrijven wel en niet bereid zijn om de noodzakelijke verduurzaming door te voeren. Bedrijven die onderdeel vormen van het engagementprogramma sluiten we uit als zij op de geplande evaluatiemomenten onvoldoende voortgang hebben laten zien. Verschillende bedrijven zijn zodoende uit de portefeuille verwijderd.

Te doen

> Mogelijke uitbreiding van uitsluitingen als gevolg van engagement

Het aantal uitsluitingen kan toenemen als daartoe aanleiding is. Daarnaast is MN van plan om met meer bedrijven en sectoren engagement te gaan voeren en de criteria voor huidige bedrijven in het programma mogelijk aan te scherpen.

> Strategieherziening met mogelijke aanscherping klimaatcriteria

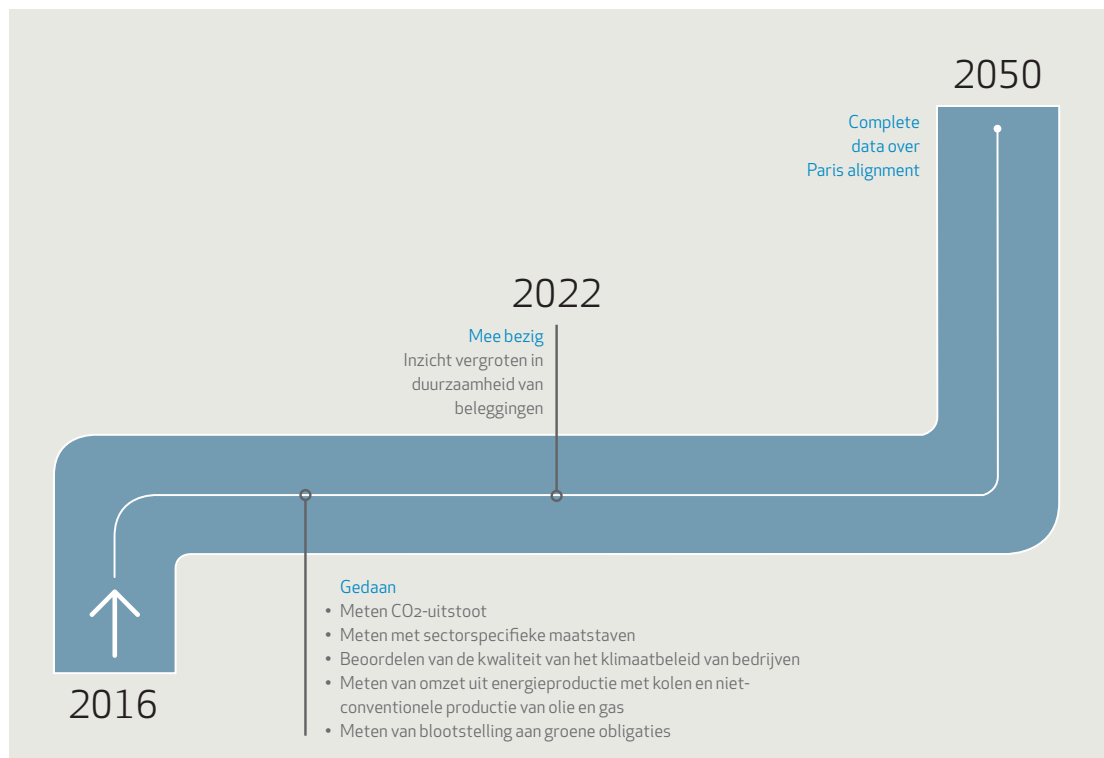
De verwachting is dat er steeds betere data beschikbaar komt die gebruikt kan worden voor klimaatscreenings. Zo is MN steeds beter in staat om achterblijvende bedrijven op het gebied van klimaat te identificeren en uit de portefeuille te verwijderen. De intentie is om de screenings aan te scherpen als hiervoor beter passende data beschikbaar is.

05.2 Bedrijfsobligatiefondsen

MN Fondsenbeheer beheert in totaal drie bedrijfsobligatiefondsen:

- Mn Services Euro Investment Grade Credit Fund
- Mn Services Europees High Yield Fonds
- Mn Services US High Yield Fonds

Data bedrijfsobligatiefondsen

Gedaan

< Meten CO₂-uitstoot

Sinds 2020 wordt de CO₂-uitstoot van de bedrijfsobligatiefondsen gemeten op basis van de PCAF-methodiek (Partnership for Carbon Accounting Financials).

< Meten met sectorspecifieke maatstaven

Net als bij de aandelenfondsen, geldt ook voor de bedrijfsobligatiefondsen dat MN inzicht wil in of de bedrijven in deze portefeuille voldoende doen om de opwarming van de aarde te beperken. Van slechts een klein deel van de bedrijfsobligaties kan op dit moment de CO₂-performance worden gemeten met behulp van TPI. De verwachting is dat zulke data op korte termijn voor een bredere groep bedrijven beschikbaar komt.

< **Beoordelen van de kwaliteit van het klimaatbeleid van bedrijven**

Ook voor bedrijven in de bedrijfsobligatiefondsen wordt de kwaliteit van het klimaatbeleid gemeten met behulp van (onderdelen van) de ESG-scores van dataprovider MSCI. Naast de MSCI data wordt ook van beheerders verwacht dat ze zelf ESG-aspecten van ondernemingen analyseren en meewegen in hun beleggingsbeslissingen.

< **Metten van omzet uit energieproductie met kolen en niet-conventionele productie van olie en gas**

Bij nutsbedrijven wordt gemeten welk deel van omzet afkomstig is uit energieproductie met kolen en voor bedrijven in de olie- en gassector welk percentage van de omzet gerelateerd is aan niet-conventionele productiemethoden (zoals teerzanden en schaliegas). Zie ook de paragraaf over (des)investeren.

< **Metten van blootstelling aan groene obligaties**

Tot slot wordt de exposure naar groene obligaties ('green bonds') gemeten. Per 31 december 2021 bestond 4,9% van de beleggingen in de bedrijfsobligatiefondsen uit green bonds.

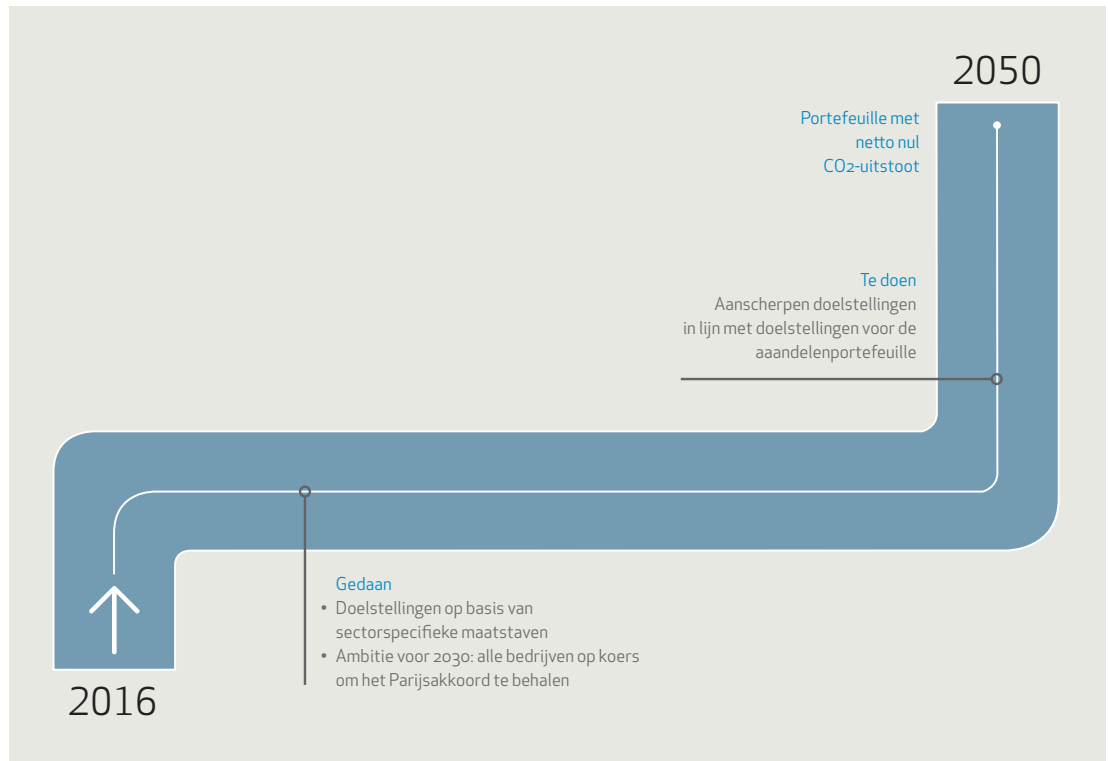
[Mee bezig](#)

- **Inzicht vergroten in duurzaamheid van beleggingen, o.a. met scorecards**

MN steeft er naar inzicht in de kwaliteit van het klimaatbeleid van bedrijven verder te vergroten, onder andere met behulp van de eerder bij aandelen genoemde sectorspecifieke scorekaarten. Met deze *scorecards* wordt niet alleen inzicht verkregen in wat bedrijven uitstoten en welke doelstellingen zij gezet hebben, maar ook geanalyseerd of de acties die zij nemen passen bij deze doelstellingen. .

Doelstellingen bedrijfsobligatiefondsen

Gedaan

< Doelstellingen op basis van sectorspecifieke maatstaven

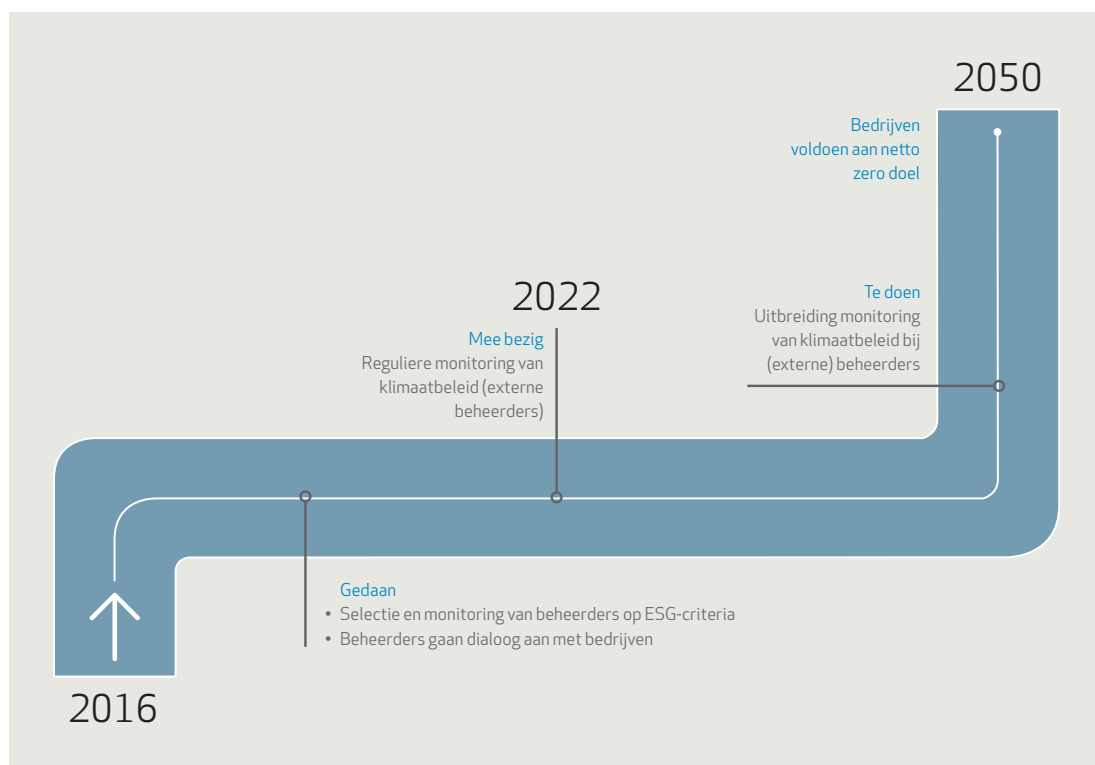
CO₂-reductiedoelstellingen per sector worden toegepast op de obligatieportefeuilles.

Te doen

> Aanscherpen doelstellingen in lijn met doelstellingen voor de aandelenportefeuille

Voor de bedrijven in de bedrijfsobligatiefondsen worden dezelfde klimaatdoelstellingen gehanteerd als voor de bedrijven in de aandelenfondsen.

Druk bedrijfsobligatiefondsen

Gedaan

< Selectie en monitoring van beheerders op ESG-criteria

Bij externe bedrijfsobligatiefondsen wordt aangestuurd op een lagere CO₂-uitstoot door beheerders te selecteren die zich inzetten voor CO₂-reductie en hen waar nodig te motiveren om ambitieuzere stappen te nemen. Beheerders kunnen invulling geven aan het klimaatbeleid door bedrijven te financieren die een toereikend klimaatbeleid hebben, door het uitsluiten van niet-duurzame ondernemingen en door met uitgevende instellingen in gesprek te gaan.

Bij de aanstelling van een nieuwe beheerder wordt onder meer gekeken naar in welke mate ESG-factoren worden meegewogen in het beleggingsproces, de kwaliteit van de rapportage hieromtrent en concrete voorbeelden die de beheerder kan laten zien. Ook wordt specifiek meegewogen in welke mate het onderwerp energietransitie wordt meegenomen in het investeringsproces. Daarnaast moet de beheerder voldoen aan de in hoofdstuk 4 genoemde Minimale ESG-eisen.

Het ESG-beleid van de beheerder wordt jaarlijks geëvalueerd en besproken. Als er sprake is van een minder sterk ESG-beleid, dan wordt de beheerder hier op aangesproken.

< Beheerders gaan dialoog aan met bedrijven

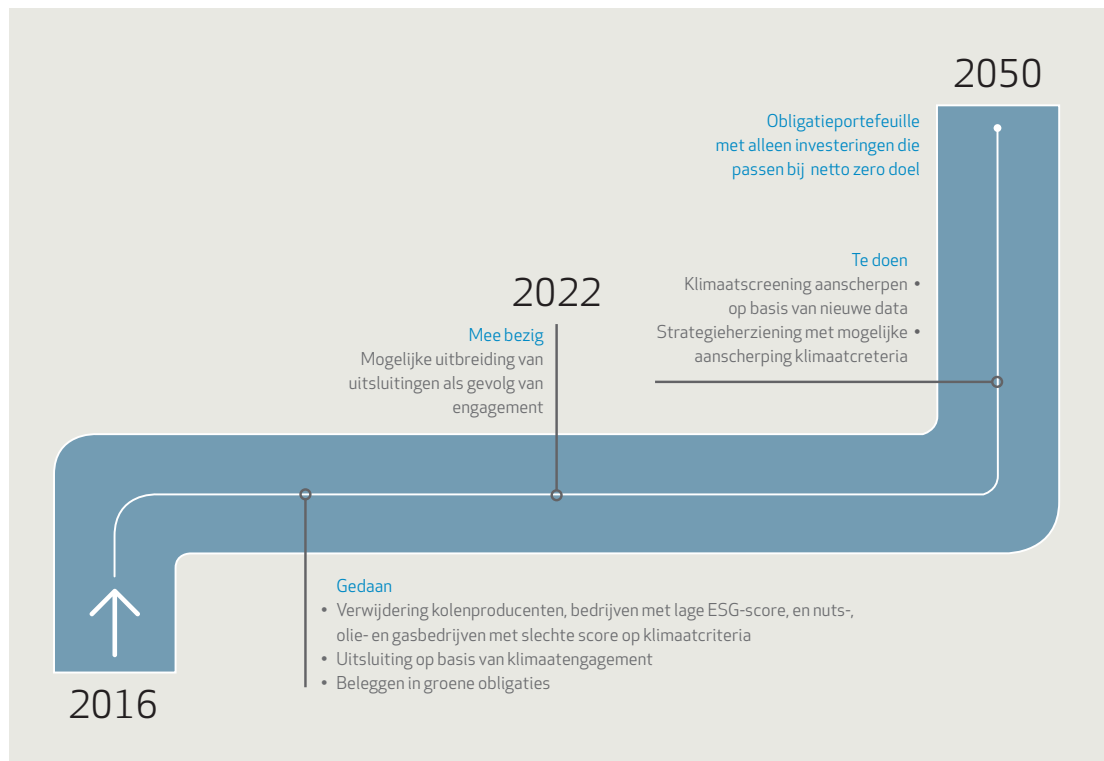
Bedrijfsobligatiehouders hebben geen stemrecht zoals aandeelhouders dat hebben. Het engagementprogramma dat MN namens fondsdeelnemers uitvoert is momenteel gericht op de aandelenbeleggingen, vanuit de aanname dat deze route meer impact heeft. De externe managers die beleggen in bedrijfsobligaties, kunnen bedrijven wel aanspreken aan op hun klimaatbeleid. Zij hebben doorgaans regelmatig contact met de bedrijven waarin zij investeren. Als zij het niet eens zijn met het gevoerde klimaatbeleid en daarom het bedrijf geen of beperkt geld willen lenen, maken zij dit vaak kenbaar.

Te doen

> Uitbreiding monitoring van klimaatbeleid bij (externe) beheerders

De verwachting is dat de beoordelingscriteria ten aanzien van het klimaatbeleid van beheerders in de toekomst opnieuw aangescherpt worden, naar mate de standaard voor een goed klimaatbeleid zich verder ontwikkelt.

(Des)investeren bedrijfsobligatiefondsen

Gedaan

< Uitsluiting op basis van klimaatengagement

Bedrijven in de interne obligatiefondsen kunnen uitgesloten worden wanneer er onvoldoende voortgang wordt geboekt met engagement in de aandelenfondsen. In dat geval worden obligaties van de desbetreffende bedrijven niet langer opgenomen in de portefeuilles. De verwachting is dat de omvang van deze uitsluitingen toe zal nemen, als gevolg van een uitbreiding van het engagementprogramma en een aanscherping van de eisen die aan de bedrijven gesteld worden.

< Beleggen in groene obligaties

Aan de actieve managers wordt gevraagd om bij een vergelijkbare rendementsverwachting de voorkeur te geven aan green, social of sustainable bonds. Het geld dat met deze obligaties wordt opgehaald moet door deze bedrijven worden geïnvesteerd in activiteiten die bijdragen aan verduurzaming van de bedrijfsvoering of het oplossen van een maatschappelijk probleem.

MN vindt het echter belangrijker om te kijken naar wat een bedrijf op totaalniveau doet. Liever een reguliere obligatie van een bedrijf met een sterk klimaatbeleid dan een groene obligatie van een bedrijf dat sterk achterblijft. Daarom is er geen harde doelstelling geformuleerd als het gaat om het opbouwen van posities in green, social of sustainable bonds.

< **Verwijdering kolenproducenten, bedrijven met lage ESG-score, en nuts-, olie- en gasbedrijven met slechte score op klimaatcriteria**

In de bedrijfsobligatiefondsen is het plan om per eind 2022 een aantal klimaatgerelateerde screenings te implementeren. Voor het investment grade-fonds worden bedrijven met een MSCI ESG rating lager dan BBB uitgesloten. Voor de beleggingen in hoogrentende bedrijfs-obligatiefondsen is de grens BB. Binnen de bedrijfsobligatiefondsen wordt ook belegd in private bedrijven. Voor veel private bedrijven is geen MSCI ESG rating beschikbaar. In dat geval vraagt MN de externa managers om het bedrijf alleen op te nemen als deze op basis van de eigen ESG-beoordeling van de manager een ESG-score heeft die vergelijkbaar is met een MSCI ESG rating van BBB of hoger (of BB voor hoogrentend).

De bedrijfsobligatiefondsen hebben nog twee klimaatscreenings:

- In nutsbedrijven, waarvan de omzet voor meer dan 30% bestaat uit energieopwekking met behulp van kolen, wordt niet belegd
- Bedrijven die meer dan 10% van de omzet halen uit niet-conventionele olie- en (zoals teerzanden en schaliegas) worden uitgesloten.

De verwachting is dat de CO₂-uitstoot van de bedrijfsobligatiefondsen als gevolg van deze screenings zal dalen. De impact is nog niet terug te zien in de CO₂-rapportages, omdat de screenings recent zijn geïmplementeerd.

Te doen

> **Klimaatscreening aanscherpen op basis van nieuwe data**

Naar mate de datakwaliteit en beschikbaarheid toeneemt, verwachten we de klimaatscreenings verder te kunnen aanscherpen. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt, net als in de aandelenfondsen, van vooruitblikkende data. Voor de ontwikkeling van klimaatscreenings wordt samengewerkt met de beheerders van de obligatiefondsen.

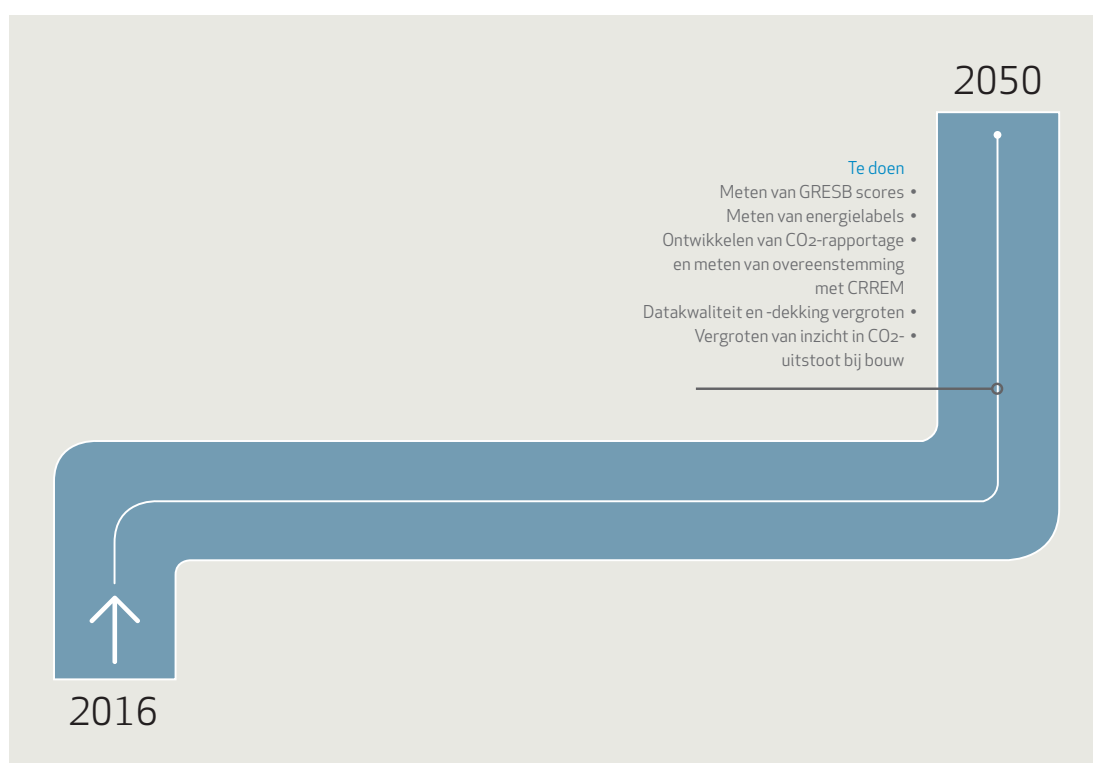
> **Strategieherziening met mogelijke aanscherping klimaatcriteria**

De intentie is om onze screenings aan te scherpen als hiervoor beter passende data beschikbaar is.

05.3 Beursgenoteerd vastgoed

MN heeft één fonds dat belegt in aandelen van vastgoedondernemingen: Mn Services Beursgenoteerd Aandelenfonds Europa. Dit fonds heeft nog geen expliciet klimaatbeleid. Wel zijn ESG-eisen gesteld aan de beheerders van dit fonds. Het advies aan opdrachtgevers is om bij de aankomende strategieherziening van het fonds samen met MN een klimaatbeleid op te nemen aan de hand van de eerder genoemde vier d's en de Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM).

Data beursgenoteerd vastgoed

Te doen

> Meten van GRESB scores

Om inzicht te krijgen in de ESG-prestaties van deze vastgoedportefeuille, waaronder de kwaliteit van het klimaatbeleid, is het advies om gebruik te maken van de scores van de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB).³ Deze score is opgebouwd uit circa 5.000 datapunten in 14 ESG-categorieën, waaronder broeikasgassen en energieverbruik. De GRESB-score geeft een relatieve beoordeling van de ESG-prestaties van een bedrijf ten opzichte van de benchmark.

> Meten van energielabels

De energie-efficiëntie van het onderliggend vastgoed moet in het kader van de Europese Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) ook inzichtelijk worden gemaakt. Dat gaat op basis van de energielabels van de fysieke objecten waarin wordt geïnvesteerd.

3. GRESB | Global ESG Benchmark for Real Assets

> **Ontwikkelen van CO₂-rapportage en meten van overeenstemming met CRREM**

Ook moet specifiek in kaart worden gebracht wat de CO₂-impact is van de vastgoedbeleggingen. Dit kan primair gedaan worden met data die door vastgoedbedrijven wordt aangeleverd aan GRESB en secundair op basis van data vanuit de rapportages van vastgoedbedrijven zelf.

Wanneer er meer bekend is over de CO₂-uitstoot van het vastgoed in portefeuille, kan dit in perspectief worden geplaatst van de paden zoals voorgeschreven in de Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM).⁴ Deze paden laten per vastgoedsegment en regio zien welke uitstoot-intensiteit per vierkante meter past bij een 1,5 graden scenario. Met behulp van de GRESB-data en CRREM-paden ontwikkelt MN CO₂-rapportage voor vastgoed die inzicht geeft in de mate waarin de verschillende vastgoedbedrijven in lijn zijn met het Akkoord van Parijs.

> **Datakwaliteit en -dekking vergroten**

Data over de intensiteit van de CO₂-uitstoot, die nu wordt aangeleverd via GRESB, is vaak gebaseerd op schattingen, omdat het energieverbruik grotendeels bepaald wordt door het energieverbruik van huurders en deze informatie doorgaans niet beschikbaar is voor investeerders. MN benadrukt bij vastgoedbeheerders dat het belangrijk is om manieren te vinden om deze data zo volledig mogelijk te maken.

Om data van vastgoedmanagers goed te kunnen vergelijken, prefereert MN dat zij via de GRESB-methode rapporteren. De interpretatie van de GRESB-richtlijnen kan echter verschillen. Om die reden wordt direct, en via samenwerkingsverbanden (INREV, EPRA, GRESB en GREEN⁵), aangestuurd op het consistent meten van data en nagedacht over een passende aanpak.

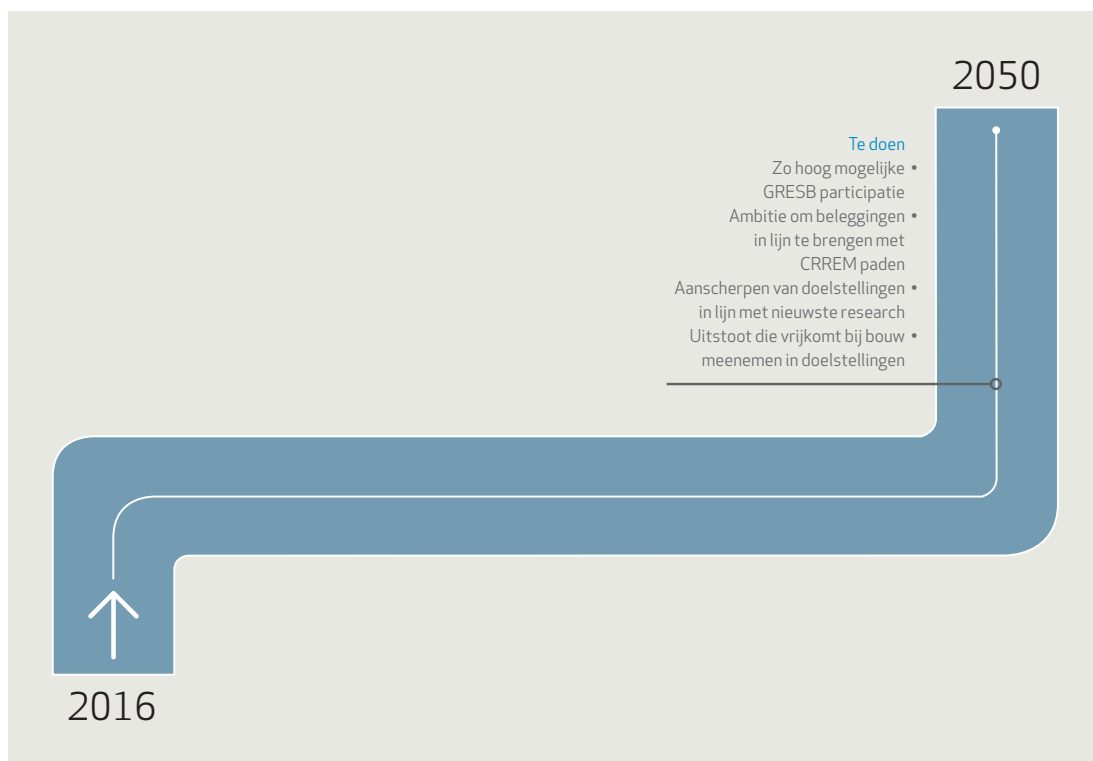
> **Vergroten van inzicht in CO₂-uitstoot bij bouw**

De uitstoot in de CRREM en GRESB beperkt zich momenteel tot de operationele uitstoot. De uitstoot die vrijkomt bij de bouw en renovatie van vastgoed wordt (nog) niet meegenomen. Wanneer deze standaarden beschikbaar komen, zal er bij managers op aangedrongen worden om ook deze informatie te publiceren en toe te voegen aan de rapportage.

4. CRREM - Make decarbonisation measurable & Manage Carbon Risk

5. INREV betreft de overkoepelende organisatie van niet-beursgenoteerde vastgoed vehicles, EPRA is de evenknie van INREV voor beursgenoteerd vastgoed in Europa. Het samenwerkingsverband GREEN voert engagement met vastgoedbedrijven en fondsen. De engagement is gericht op het verbeteren van klimaatdata, het opstellen van verduurzamingsplannen en certificeren van objecten in portefeuilles.

Doelstellingen beursgenoteerd vastgoed

Te doen

- > **Ambitie: zo hoog mogelijke GRESB participatie**
MN ziet graag dat zoveel mogelijk vastgoedbedrijven in de aandelenportefeuille hun data aanleveren bij de GRESB. Op dit moment is dat nog niet op het gewenste niveau.
- > **Ambitie om beleggingen in lijn te brengen met CRREM-paden**
MN heeft de ambitie om de uitstootintensiteit van de vastgoedbeleggingen in lijn te brengen met een 1,5 graden scenario, conform de CRREM-methode.
- > **Voorlopige doelstelling 2030: uitstoot per vierkante meter 40% omlaag**
Om te voldoen aan het Akkoord van Parijs, moet de CO₂-intensiteit op basis van de CRREM in 2030 40% gedaald zijn ten opzichte van 2020.

Jaar	Benodigde reductie t.o.v. 2020 CRREM paden	Uitstoot intensiteit Nederlandse woningen o.b.v. CREMM paden
2020		26,4 kg per m ²
2030	ca. 40%	16,6 kg per m ²
2040	ca. 70%	8,3 kg per m ²
2050	ca. 95%	1,4 kg per m ²

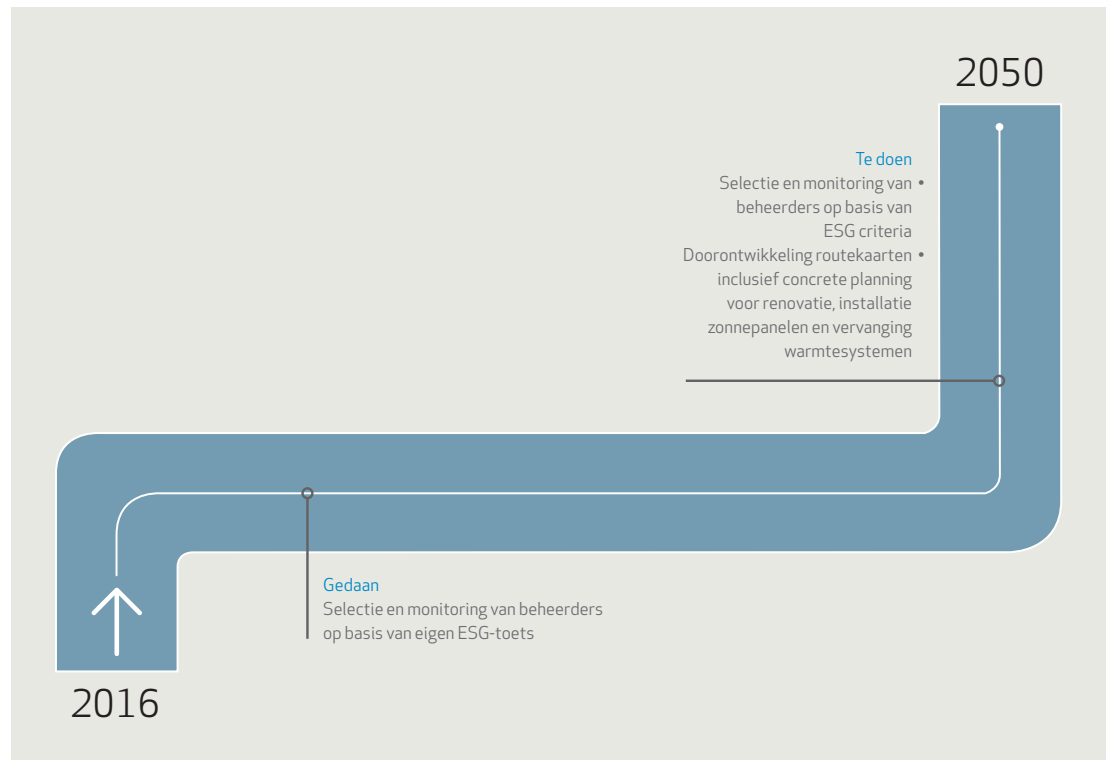
- > **Aanscherpen van doelstellingen in lijn met nieuwste research**
De CRREM methode is in ontwikkeling. MN streeft ernaar om de doelstellingen voor de vastgoedportefeuille continu aan te scherpen in lijn met de laatste wetenschappelijke inzichten.

> **Uitstoot die vrijkomt bij bouw meenemen in doelstellingen**

Op dit moment ziet MN nog geen passende mogelijkheden om de uitstoot die vrijkomt bij de bouw mee te nemen in de doelstellingen. Als geschikte data hiervoor beschikbaar komt, is de intentie om ook hier doelstellingen op te formuleren.

Druk beursgenoteerd vastgoed

Gedaan

< **Selectie en monitoring van beheerders op basis van eigen ESG-toets**

Op dit moment worden managers voor beursgenoteerd onroerend goed door MN mede geselecteerd op basis van een eigen ESG-toets.

Te doen

> **Selectie en monitoring van beheerders op basis van ESG-criteria**

De gewenste CO₂-afname in de vastgoedportefeuille is voornamelijk afhankelijk van het werk van de beheerders van het vastgoed. MN wil deze beheerders daarom selecteren en evalueren op basis van ESG-factoren.

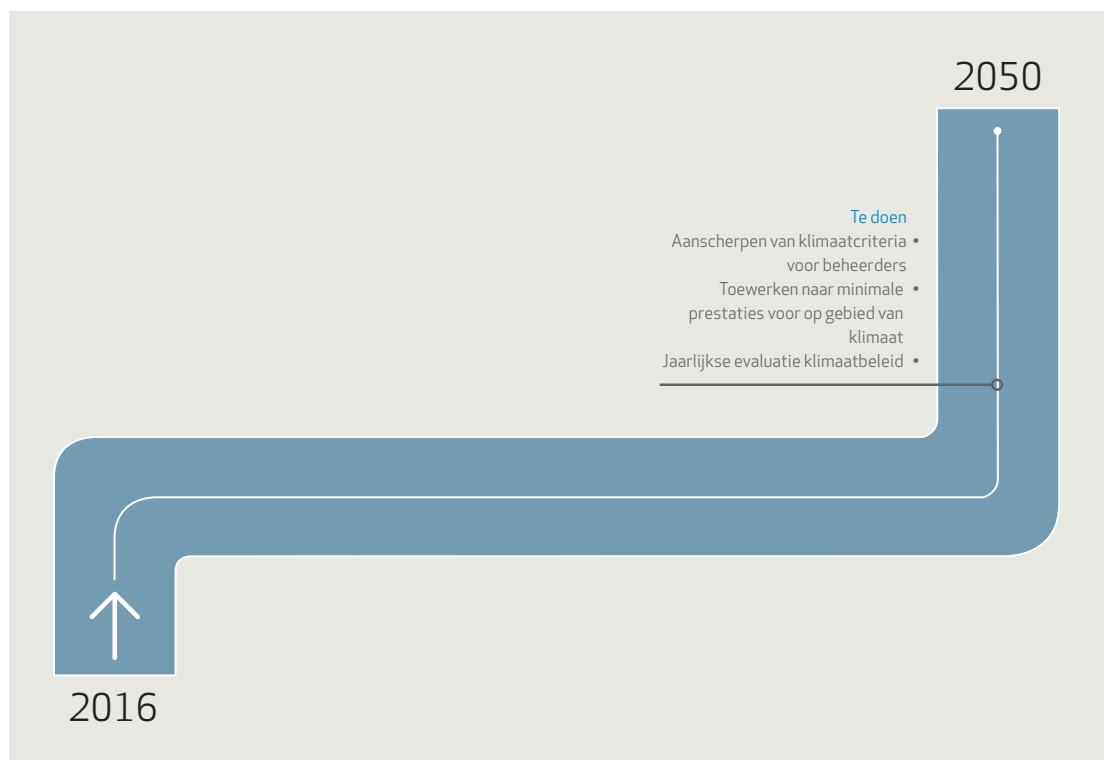
> **Opdracht geven/vragen om ontwikkeling routekaarten inclusief concrete planning voor isolatie, installatie zonnepanelen en vervanging warmtesystemen**

MN is voornemens om vastgoedbeheerders te motiveren om een verduurzamingsplan op te stellen (een 'routekaart') voor het bereiken van een uitstootreductie die past bij de CRREM-paden. MN vindt het daarnaast niet alleen belangrijk dat vastgoedbedrijven hun beleggingen in lijn brengen met de CRREM, maar ook hoe zij dit doen.

Enkele voorbeelden:

- Vastgoedbedrijven worden gestimuleerd om de energie-efficiëntie van bestaande panden te verbeteren middels renovaties. Dit levert naar verwachting een grotere bijdrage aan CO₂-reductie op de wereld dan het verkopen van vastgoed met een lage energie-efficiëntie aan een koper die niks geeft om duurzaamheid.
- Bij nieuwbouw vindt MN het belangrijk dat er enkel geïnvesteerd wordt als dit minimaal voldoet aan de CRREM-paden van 2040. Nieuw vastgoed is bij voorkeur al energieneutraal bij de oplevering.

(Des)investeren beursgenoteerd vastgoed

Te doen

> Aanscherpen van klimaatcriteria voor beheerders

Naar mate er meer en betere data beschikbaar komen, zal ook de selectie- en monitoring van beheerders verder aangescherpt worden.

> Toewerken naar minimale prestaties op gebied van klimaat

MN streeft ernaar alleen te investeren via vastgoedbeheerders die CO₂-uitstoot van vastgoed voldoende terugbrengen. Het plan is om minimale klimaatprestaties te definiëren en deze mee te wegen bij de selectie van vastgoedbrijven.

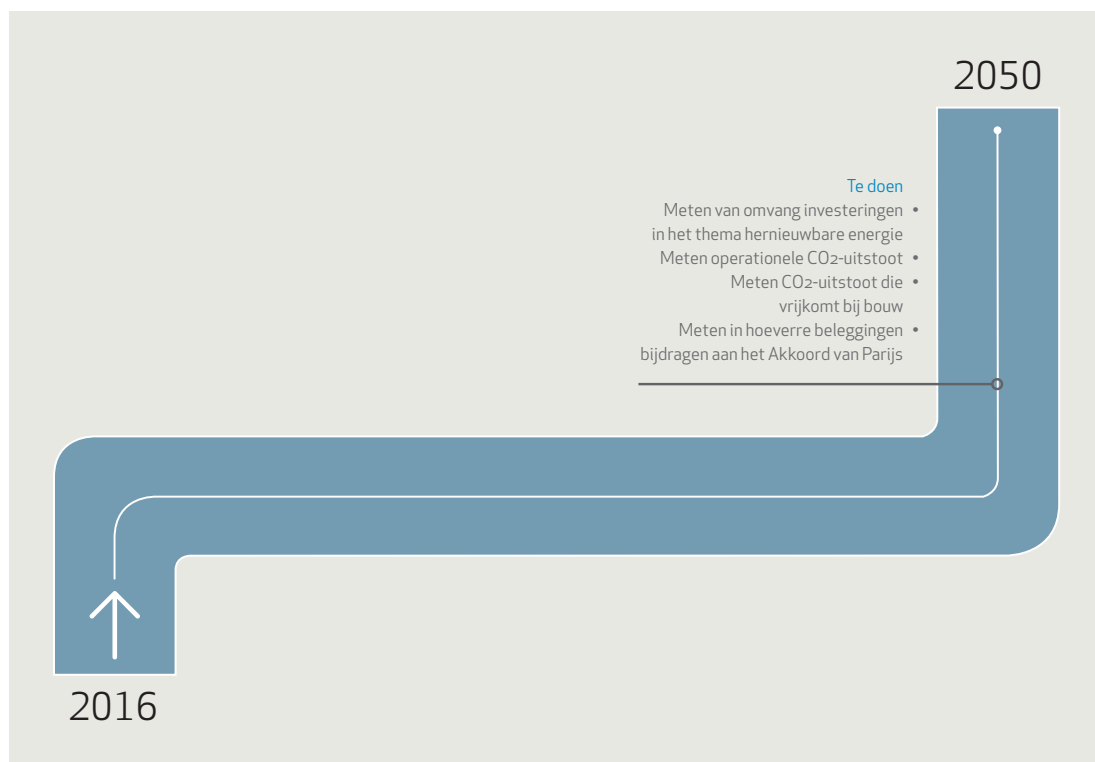
> Jaarlijkse evaluatie klimaatbeleid

Als vastgoedbeheerders na een evaluatie te weinig blijken te doen, kan worden besloten om de posities te verkopen.

05.4 Infrastructuurfonds

MN Fondsenbeheer beheert een aandelenfonds voor infrastructuur: Mn Services Infrastructuur Aandelenfonds. Dit fonds heeft op dit moment nog geen klimaatbeleid. Bij de volgende strategieherziening wil MN in gesprek met de pensioenfondsen om hier invulling aan te geven. De bedoeling is om binnen de infrastructuurportefeuille meer beleggingen op te nemen die de energietransitie aanjagen.

Data infrastructuurfonds

Te doen

> Meten van investeringen in het thema hernieuwbare energie

De ambitie is dat de infrastructuurportefeuille een belangrijke bijdrage gaat leveren aan de energietransitie door te investeren in bijvoorbeeld de aanleg van windmolenparken en zonnepanelen. Ook zal het deel in de portefeuille, dat positief bijdraagt aan het oplossen van de klimaatproblematiek, zorgvuldig moeten worden gemeten, net als de CO₂ die hiermee wordt bespaard.

De vermeden CO₂-uitstoot dient daarbij door de managers berekend te worden door de geproduceerde MWh energie te relateren aan het CO₂-equivalent van de generieke energiemix (uit onder andere kolen en gas) uit het betreffende land.

> Meten operationele CO₂-uitstoot

Op dit moment zijn er beperkte mogelijkheden om inzicht te krijgen in de operationele CO₂-voetafdruk van de infrastructuurbeleggingen. Het streven is om deze informatie, samen met de fondsbeheerders, zoveel mogelijk te verzamelen. Meer standaardisering in rapportages (bijvoorbeeld dankzij wetgeving) kunnen daaraan bijdragen. Aandacht voor alle vormen van uitstoot is daarbij relevant, omdat infrastructuur doorgaans een hoge indirecte uitstoot kan veroorzaken. Denk bijvoorbeeld aan wegen, havens of vliegvelden.

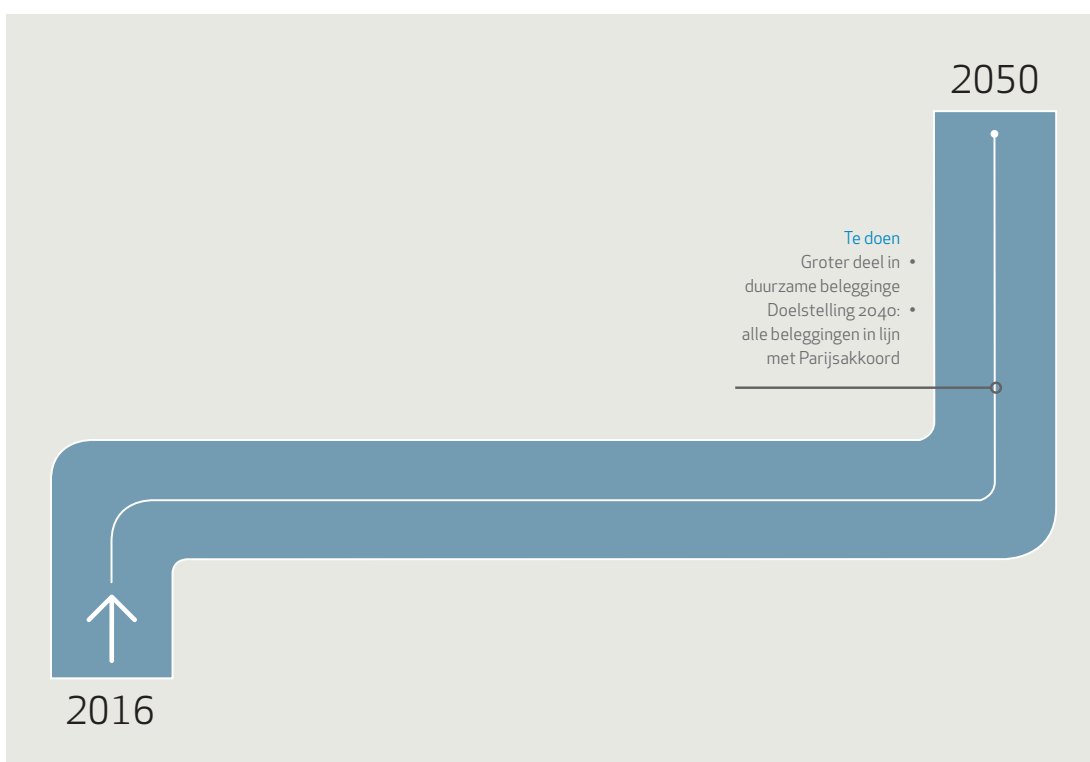
> **Meten CO₂-uitstoot die vrijkomt bij bouw**

Naast operationele CO₂-uitstoot is tevens de CO₂-uitstoot die vrijkomt bij de ontwikkeling van infrastructuur doorgaans significant. Ook deze is nog moeilijk te meten. Een opdrachtgever van MN heeft aangegeven inzicht te willen vergroten in de CO₂-voetafdruk van de bouw van infrastructuur.

> **Metten in hoeverre beleggingen bijdragen aan het Akkoord van Parijs**

MN beoogt de uitstoot van infrastructuurbeleggingen te beoordelen op basis van de doelstellingen van het Parijsakkoord. Onderzoek van samenwerkingsverbanden, zoals de GRESB, UNPRI, en SBTi, kunnen hierbij helpen. De methoden en data die deze partijen leveren worden beoordeeld en vergeleken.

Doelstellingen infrastructuurfonds

Te doen

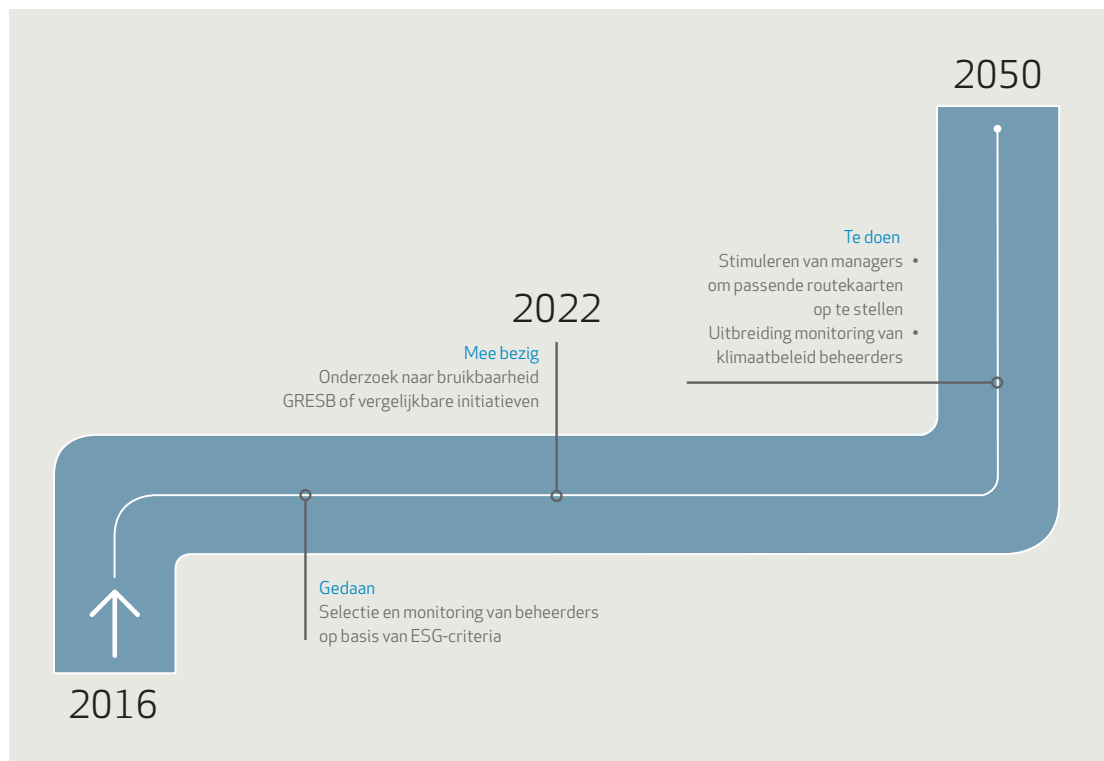
> **Groter deel in duurzame beleggingen**

MN gaat met opdrachtgevers bepalen welk deel van de infrastructuurportefeuille minimaal belegd moet zijn in projecten die positief bijdragen aan de energietransitie, zoals zonne- en windparken.

> **Doelstelling 2040: in lijn met Parijsakkoord**

MN heeft de ambitie om de uitstootintensiteit van de beleggingen in infrastructuur uiterlijk per 2040 in lijn te brengen met het Parijsakkoord.

Druk infrastructuurfonds

Gedaan

< Selectie en monitoring van beheerders op basis van ESG-criteria

Bij het aanstellen van externe managers wordt gekeken naar of zij voldoende ESG-factoren meenemen in hun beleggingsproces. Daarnaast moet de beheerder de UNPRI hebben ondertekend.

Mee bezig

• Onderzoek naar bruikbaarheid GRESB of vergelijkbare initiatieven

De benchmark GRESB is ook, behalve in het vastgoed, beschikbaar voor het beoordelen van managers in de infrastructuurmarkt. Bij infrastructuur is dit echter nog geen standaard. MN doet onderzoek naar welke rol GRESB (of een eventuele andere vergelijkbare partij) kan spelen voor de infrastructuurportefeuille. Bijvoorbeeld door in de strategie als vereiste op te nemen dat managers deelnemen aan GRESB en de CO₂-intensiteit rapporteren in lijn met GRESB (of andere preferente) richtlijnen (indien beschikbaar).

Te doen

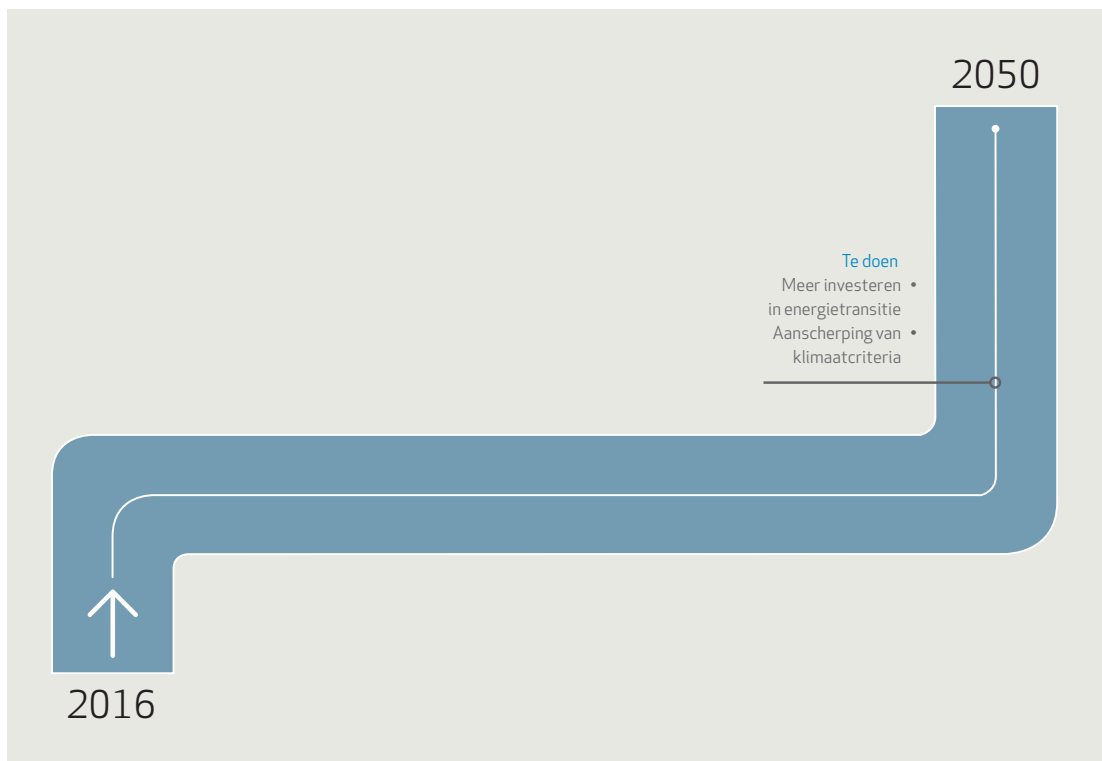
> Stimuleren van managers om passende routekaarten op te stellen

Met de externe managers wordt gesproken over hoe de duurzaamheid van beleggingen in het fonds ervoor staat in vergelijking met soortgelijke beleggingen. Naar aanleiding hiervan kunnen verbeterplannen worden opgesteld met de managers. Ook zal worden besproken over nieuwe standaarden en benchmarks en hoe deze gevolgen kunnen hebben voor het beleggingsbeleid.

> Uitbreiding monitoring van klimaatbeleid beheerders

Naarmate meetstandaarden voor CO₂-uitstoot en beleidsmethodes omtrent reductie zich verder ontwikkelen voor de infrastructuurmarkt, scherpt MN de klimaatcriteria in het monitoring- en selectieproces en de mandaten verder aan.

(Des)investeren infrastructuurfonds

Te doen

> Meer investeren in energietransitie

Als de doelstellingen en mandaten het toelaten, kan er meer geïnvesteerd worden in infrastructuurprojecten die bijdragen aan de energietransitie.

> Aanscherping van klimaatcriteria

Als data en reductiemethodes op orde zijn, kan ook kritischer worden gekeken naar waar niet in wordt belegd, zoals energie-inefficiëntie infrastructuur.

06. Asset Management

MN doet zelf (een deel van) het beheer in de beleggingscategorieën:

- Aandelen
- Vastrentende waardes
- Vastgoed

Bij een deel daarvan heeft MN binnen de gestelde kaders ruimte om klimaataspecten mee te wegen in beleggingsbeslissingen. Dit geldt voor het mandaat De Betrokken Belegger, de investmentgrade-bedrijfsobligatiemandaten, de beursgenoteerde vastgoedmandaten en de beleggingen in direct vastgoed.

MN voert ook het beheer uit voor een passief mandaat voor Europese aandelen. Binnen dit product heeft MN als directe vermogensbeheer echter geen mogelijkheden om naar eigen inzicht klimaataspecten mee te wegen. Klimaatcriteria worden voor dit product in de benchmark verwerkt, die door de beheerder wordt gevolgd.

De Betrokken Belegger

De Betrokken Belegger-portefeuille bestaat uit een beperkt aantal beleggingen (circa 30 bedrijven) waarin ESG-overwegingen van opdrachtgevers leidend zijn. Het gaat hier om een actieve beleggingsaanpak. Dit betekent dat de aandelen doelbewust worden gekocht en verkocht op basis van financiële en maatschappelijke aspecten, zoals het klimaat. Er geldt een ondergrens ten aanzien van de ESG-prestaties waaraan alle beleggingen in dit mandaat moeten voldoen. Uit de poule van aandelen die daaraan voldoet, wordt een bewuste keuze gemaakt voor welke wel of niet in de portefeuille komt. Bij het beoordelen van de bedrijven is de overtuiging dat ondernemingen met een negatieve impact op duurzaamheid dit niet kunnen compenseren door middel van een positieve impact op andere factoren, zoals sociale of bestuurlijke.

Investment Grade Bedrijfsobligaties

Ondernemingen met ondermaatse prestaties op ESG-gebied worden uitgesloten van opname in de beleggingsportefeuille voor bedrijfsobligaties. De duurzaamheid van de bedrijfsvoering van ondernemingen wordt beoordeeld op basis van verschillende onderwerpen zoals CO₂-uitstoot, energieverbruik, klimaatdoelstellingen en klimaatbeleid. Ook wordt specifiek gekeken naar ondernemingen met activiteiten die een grote impact kunnen hebben op het milieu. De eigen ontwikkelde benchmark wordt periodiek aangepast door ondernemingen uit te sluiten op basis van ESG-kenmerken, zoals klimaat. De beheerder kan maximaal 10% buiten de benchmark beleggen in ondernemingen zonder een dergelijke score. Echter, deze ondernemingen moeten op basis van de eigen ESG-beoordeling van de beheerder minimaal vergelijkbaar presteren met de ondergrens die voor de ondernemingen met een score geldt. Daarnaast worden nutsondernemingen die meer dan 30% van hun energieopwekking halen uit kolen en ondernemingen die meer dan 10% van hun omzet uit onconventionele olie- en gas activiteiten behalen uitgesloten van opname in de benchmark.

Ondernemingen worden ook kwalitatief beoordeeld op ESG-thema's als onderdeel van de kredietbeoordeling. Deze beoordeling wordt gemaakt voor alle bedrijven, inclusief off-benchmark bedrijven. In deze beoordeling wordt gekeken naar voor de onderneming belangrijke ESG thema's op basis waarvan risico's, maar ook kansen worden geïdentificeerd.

Klimaataspecten worden meegenomen wanneer de analist deze als materieel acht voor de onderneming. De belangrijkste klimaatrisico's hebben betrekking op lucht-, bodem- en watervervuiling, waterschaarste, regulering van broeikasgasemissies en natuurrampen. Bedrijven worden door de beheerder uitgesloten wanneer klimaatrisico's hoog zijn en het bedrijf niet genoeg maatregelen neemt om deze risico's te mitigeren.

Behalve het meenemen van klimaat in de beoordeling van bedrijven, wordt er ook specifiek belegd in *green*, *sustainable* en *sustainability-linked* bonds. De ambitie is dat het percentage green, en sustainability bonds in de portefeuille groter is dan in de benchmark.

Beursgenoteerde vastgoed

De beleggingsdoelstelling is bij beursgenoteerde vastgoed om een jaarrendement van de portefeuille te realiseren overeenkomstig met het rendement van een eigen samengestelde benchmark en daarbij een relatief betere ESG-score te handhaven.

Het beleggingsproces start met een uitgebreide screening van de aandelen die onderdeel uitmaken van de GPR General Quoted Index, een index met beursgenoteerde aandelen van internationale vastgoedbedrijven. Het doel van de screening is om de bedrijven te identificeren die het meest voldoen aan bepaalde elementen. Bedrijven die te ver afwijken van het gewenste kernprofiel vallen buiten het beleggingsuniversum.

Van de namen die overblijven na de screenings wordt een ESG-analyse gemaakt. ESG staat voor Environment, Social, Durability en Governance.

Direct Vastgoed

MN Onroerend Goed Nederland (MN OGNL) beheert een fonds waarmee voor een aantal opdrachtgevers direct in Nederlands vastgoed wordt belegd. De duurzaamheidsstrategie van MN OGNL is opgebouwd rond drie pijlers:

1. **Future proof:** het aanbieden van toekomstbestendige, gezonde, betaalbare en veilige gebouwen. Hierbij investeren we in oplossingen met hernieuwbare energie en zetten we in op de circulaire economie.
2. **Paris Proof:** voldoen aan de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs, zoals klimaatneutraal in 2050.
3. **People:** goed zorgen voor de huurders van de panden en de nabije omgeving. Zo is bijvoorbeeld betaalbaarheid een speerpunt.

Future-proof

- Het behalen van duurzaamheidscertificaten voor gebouwen in de portefeuille.
- Implementatie van energiebesparende maatregelen in de portefeuille volgens Paris-proof roadmaps op objectniveau.
- Analyseren van de portefeuille op risico's met betrekking tot klimaatverandering.

Paris-proof

- Een zo volledig mogelijk beeld krijgen van kWh-intensiteit en CO₂/m² per object voor scope 1, 2 en 3.
- Reduceren van CO₂-uitstoot t.o.v. basisjaar 2019 (Scope 1, 2 en 3)
- Verminderen van energieintensiteit.
- Verhogen van hoeveelheid ingekochte en zelf opgewekte groene energie.
- De portefeuille in overeenstemming brengen met de CRREM-doelstellingen door middel van routekaarten. De routekaarten zijn eind 2022 of 2023 klaar.
- Reduceren van waterverbruik.

Om de klimaatdoelstellingen te behalen, zijn de volgende acties en principes vastgelegd in het beleggingsbeleid:

- De voorkeur gaat uit naar verduurzaming van bestaande producten boven sloop-nieuwbouw en/of verkoop-nieuwbouw.
- Bij nieuwbouw is het uitgangspunt dat het intensiteitsniveau in lijn is met de relevante CRREM 2040 intensiteitsniveaus, met uitgesproken voorkeur voor energieneutraal.
- Focus op acquisitie van objecten die bijdragen aan verbetering van de milieuaspecten: door directe verlaging door nieuwbouw of door actieve verduurzaming van bestaande panden.
- Bij winkels en kantoren worden zoveel mogelijk green leases afgesloten om duurzaamheidsafspraken te maken met huurders.
- Een periodieke scan op verduurzamingsmogelijkheden.

